

SKOLANS ANDAKTER.

MORGONANDAKTEN I SKOLAN. Av August Johansson. Diakonistyrelsens bokförlag 1933. Pris 1: 25.

Det kan synas, som om frågan om morgonbönerna i våra skolor f. n. ej har någon större aktualitet. De nya skolstadgarna ha alla bibehållit morgonandakten, och lektor Olssons regelbundet återkommande motioner om dess avskaffande ha ej haft annat resultat än en ökning av denne riksdagsmans redan förut tillräckligt stora herostratiska ryktbarhet. Men det är *en sak, att* våra skolor fortfarande få åtnjuta förmånen av denna inledning till dagens arbete, och att man numera knappast behöver frukta en radikal förändring på denna punkt. Men något helt annat, som aldrig förlorar aktualiteten, och där diskussionen aldrig bör tystna, är det *sätt, varpå* denna morgonandakt anordnas och genomföres. Undervisningsrådet Johansson har här velat giva vägledning och riktlinjer, och det må genast säges, att han lyckats förträffligt. Hans skarpa kritik är alltigenom berättigad — den kunde ha varit ännu skarpare utan att han behövt hemfalla åt överdrifter, — och hans positiva förslag äro i regeln välbetänkta och i hög grad ägnade att giva morgonbönförrättarna en grundlig tankställare.

Författaren citerar i början av sin framställning några ord ur Manfred Björkquists arbete *Helg och högtid*: »Helgen behöver sannerligen få mer rum i vårt skolliv. Vilken ofta rent brottslig vanvård av morgonbönerna, som dock skulle vara arbetsdagens höga preludium! Man har icke långt till bitterhet, då man tänker tillbaka på vad där kunde bjudas, och då man lyssnar till beklämmande erfarenheter från så alltför många skolor. Här kräves bot och bättring». Författaren instämmer på grundvalen av en omfattande under inspektioner förvärvad erfarenhet helt i detta omdöme, och jag tror, att vi lite var skulle kunna bidra med konkreta exempel från vår egen skoltid eller från på annat sätt erhållen kunskap om det sätt, varpå man håller eller rättare sagt misshandlar morgonbönerna. Lättja, nonchalans och ansvarslöshet äro — tyvärr! — epitet, som med fullt fog i detta hänseende kunna användas.

I sin diskussion om morgonbönens riktiga och värdiga utformande kommer förf. först in på *sången*, »i stor utsträckning ett sorgligt kapitel», och den beledsagande musiken. Att förändringar och förbättringar här böra komma till stånd är säkert mångas erfarenhet, och att den bästa vägen är ett gott samarbete mellan morgonbönförrättaren och musikläraren är man nog också ense om. Tyvärr brister det ofta i detta hänseende. Likgiltighet hos kristendomsläraren och en viss högdragen syn på morgonbönernas musikaliska del hos musikläraren äro skulden därtill. Vid det läroverk, där undertecknad tjänstgör, är samarbetet det allra bästa, och resultatet har ock blivit synnerligen gott. Här ha vi ock tillgodosett ett annat av författarens önskemål, nämligen ifråga om nödig musikalisk

omväxling. Orkestern biträder stundom, på lördagarna utföras stycken ur mässan o. s. v.

Endast i förbigående omnämner författaren de *liturgiska* morgonböner, som introducerades av kyrkoherde Peters och domkyrkovicepastor Adell. Det hade varit önskvärt, att deras betydelse skarpare poängterats. Här få ju eleverna själva medverka, och denna form av morgonandakt kan — på rektors initiativ? — komma till användning, där sättet för morgonbönens förrättande annars lämnar åtskilligt övrigt att önska. Anmälaren har erfarenhet av deras bruk och är uteslutande belåten därmed. Men — här hänger det åter på musikläraren.

Det ömtåligaste kapitlet ifråga om morgonandakten är själva *betraktelsen* och dess utförande. Det är på denna punkt, försyndelserna äro talrikast. Undertecknad anser dock, att denna obetingat är att föredraga framför enbart bibelläsning, vilken har mycket svårt att fånga elevernas uppmärksamhet. Många goda råd givas här av författaren, och han är fullt på det klara med, att dessa korta predikningar ställa mycket stora fordringar på vederbörande lärare. Morgonbönförrättaren bör vara talare, han skall känna ungdomen, han skall vinnlägga sig om vacker och värdig form o. s. v. Att »dra gamla morgonböner» finner författaren försvarligt, försåvitt det gamla blir ånyo ordentligt genomläst och genomtänkt för bedömande, huruvida det lämpligen kan användas i oförändrad gestalt eller bör underkastas bearbetning. För min del anser jag, att nyskrivande i regel bör förekomma. Jag har själv någon gång tagit upp en gammal serie, men det gav mig inte någon tillfredsställelse. Framförandet är av yttersta vikt — det skulle jag vilja understryka ännu skarpare än författaren. När t. ex. en morgonbönförrättare har framför sig en 7—800 elever och skall söka samla uppmärksamheten hos dessa åhörare av mycket skilda åldrar och förutsättningar, då bör han verkligen använda alla »oratoriska konsgrepp», om uttrycket tillåtes i detta sammanhang. Han får icke sitta, och han får icke läsa innantill — båda delarna äro absolut förkastliga. Äro röst och dialekt omöjliga, då har han absolut skyldighet att söka rättelse i detta hänseende. Men vem skall korrigera? Rektor? Ja, det låge naturligtvis närmast till hands, men jag tvivlar på att många rektorer här vilja »taga risken».

Detta var nu endast några erinringar om det rika innehållet i undervisningsrådet Johanssons framställning. Den är verkligen ett ord i sin tid. När man som undertecknad delar författarens mening, att vår morgonandakt ännu har den allra största betydelse, då är man mycket tacksam för den kraftiga appell, som i denna bok utgår till våra kristendomslärare och bönförrättare. Ingen morgonbönförrättare borde underlåta att skaffa sig densamma och ägna den ett noggrant studium. Man vill ju inte gärna, att *de* skola få vatten på sin kvarn, som yrka på morgonböernas avskaffande. Det är verkligen på sina håll *yttre illa ställt*, och man undrar ibland om ett överstyrelseingripande inte vore på sin plats. Ty det är visst och sant: skötte en lärare sina lektioner så, som vissa kristendomslärare sköta sina morgonböner, då kunde förvisso ej ett ingripande av överordnade utebliva. Men låt oss tillsvidare avvakta effekten av undervisningsrådet Johanssons bok. Den *kan* bliva stor. G. W. Lindeberg.